

Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU2y

Kommissionens arbetsprogram 2022

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 14 oktober 2021 att ge bl. a. justitieutskottet tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram 2022 – Göra Europa starkare tillsammans (COM (2021) 695), inklusive bilagor, i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottet yttrar sig över kommissionens arbetsprogram med utgångspunkt i de delar som berör utskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubrikerna Främjande av vår europeiska livsstil och En ny satsning på demokrati i Europa.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Den 19 oktober 2021 lade kommissionen fram arbetsprogrammet för 2022.

Utrikesutskottet behandlar arbetsprogrammet i ett utlåtande. Samtliga utskott i riksdagen har möjlighet att yttra sig över arbetsprogrammet. Utrikesutskottet önskar svar på följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa?
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Den 28 oktober 2021 presenterade Sveriges EU-kommissionär Ylva Johansson arbetsprogrammet för riksdagens ledamöter.

Kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2022 är det tredje arbetsprogrammet för kommissionen under ledning av Ursula von der Leyen. Arbetsprogrammet följer upp de sex huvudmål som presenterats i tidigare program. Dessa mål är

- den europeiska gröna given
- ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
- en ekonomi för människor
- ett starkare Europa i världen
- främjande av vår europeiska livsstil
- en ny satsning på demokrati i Europa.

De frågor som rör justitieutskottets beredningsområde finns framför allt under två avsnitt, Främjande av vår europeiska livsstil och En ny satsning på demokratin i Europa.

Justitieutskottets beredningsområde

Av de 32 nya initiativen berör tre justitieutskottets beredningsområde. De handlar om förhandsinformation om passagerare (nr 25), ömsesidig tillgång till säkerhetsrelaterad information (nr 26) och överföring av brottmål (nr 30).

I bilaga 2 redovisar kommissionen den lagstiftning man avser att se över. Av de 26 initiativen rör ett justitieutskottets beredningsområde, översyn av reglerna om brottsoffers rättigheter (nr 23).

Kommissionen redogör i bilaga 3 för de förslag som är under behandling och som man anser bör prioriteras. Sju av förslagen rör justitieutskottets beredningsområde:

- Förslag till rådets förordning om inrättande och användning av en utvärderings- och övervakningsmekanism för att kontrollera tillämpningen av Schengenregelverket och om upphävande av förordning (EU) nr 1053/2013 (nr 53)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2019/816 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister, och av förordning (EU) 2019/818 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816, i syfte att införa screening för tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna (nr 54)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/794 vad gäller Europols samarbete med privata parter, Europols behandling av personuppgifter till stöd för brottsutredningar och Europols roll inom forskning och innovation (nr 56)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2018/1862 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete vad gäller Europols införande av registreringar (nr 57)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 (om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat), för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning) (nr 69)

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av harmoniserade bestämmelser för utseende av rättsliga företrädare för insamling av bevisning i straffrättsliga förfaranden (nr 73)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (nr 74)

För att rådet och Europaparlamentet ska kunna koncentrera sig på de verkligt väsentliga förslagen avser kommissionen att dra tillbaka ett antal förslag som har blivit inaktuella eller inte längre är ändamålsenliga. Inget av de förslagen berör justitieutskottets beredningsområde.

Utskottets ställningstagande

Kommissionen anför i inledningen av sitt arbetsprogram att Europa tagit sig igenom en unik kris under det senaste året och att man med gemensamma krafter har lyckats skapa resultat för medborgarna i EU i enlighet med de sex huvudmålen. Enligt kommissionen innebär arbetsprogrammet för 2022 att man håller tempot uppe och går vidare i processen. Utskottet vill i detta sammanhang återupprepa sin tidigare uttalade ståndpunkt (se bl.a. yttr. 2017/18:JuU4y samt 2020/21:JuU2y) att kommissionen bör lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen när ny lagstiftning förbereds. I synnerhet när det gäller ny straffrättslig lagstiftning på EU-nivå ska sådan tas fram endast om det står klart att det bidrar med ett betydande mervärde.

Det framgår av arbetsprogrammet att kommissionen har för avsikt att presentera en uppdatering av direktivet om förhandsinformation om passagerare (API-direktivet). Detta är något som utskottet efterfrågade i förra årets yttrande till utrikesutskottet om kommissionens arbetsprogram för 2021 (2020/21:JuU2y). Utskottet ser således positivt på ett sådant initiativ.

Vidare skriver kommissionen att ett initiativ om överföring av brottmål kommer att presenteras under tredje kvartalet 2022. Kommissionen avser att utforska hur man kan uppnå konvergens i fråga om häktning och häktningsvillkor mellan medlemsstaterna som en del av förbättringarna av det gränsöverskridande samarbetet i straffrättsliga frågor. Utskottet anser att åtgärder som tar sikte på häktning och andra frihetsberövanden är komplicerade eftersom de processrättsliga regelverken i medlemsstaterna skiljer sig åt. Det är därför tveksamt om initiativ bör tas på EU-nivå och vilka standarder som i så fall bör prioriteras. När det gäller processuella rättigheter är det särskilt angeläget att skillnader i medlemsstaternas rättssystem beaktas. Det bör även säkerställas att tänkta åtgärder inte överlappar arbetet som utförs av Europeiska kommittén mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT) och FN:s kommitté mot tortyr (CAT), i fråga om de materiella förhållandena i häkten.

På kommissionens prioriteringslista finns också ett förslag om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga

förfaranden. Utskottet, som förra året efterfrågade förslag för att säkerställa och förbättra tillgången till information och elektroniska bevis för brottsbekämpningen, ser positivt på kommissionens ambition att färdigställa förslaget om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Slutligen anser utskottet, i likhet med förra året, att ett förslag bör tas fram för att införa en obligatorisk biometrisk kontroll vid yttre gräns av personer som åtnjuter fri rörlighet, på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Stockholm den 16 november 2021

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Tobias Andersson (SD), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S), Mikael Damsgaard (M) och Leila Ali-Elmi (MP).